

Kuidas Kadrina loeb: elanike lugemiseelistused ja raamatute valiku teekond

1. Sissejuhatus

Tere! Mina olen Kadrina valla raamatukogu direktor Gerda Ansi ja mul on suur rõõm täna siin olla, aastal, mil tähistame eesti raamatu ja kirjakeele 500ndat aastat ja tutvustada meie raamatukogu, rääkida raamatute lugemisest ja nende valimisprotsessist Kadrina valla raamatukogu näitel.

Arvan, et iga raamatukogu on nagu kogukonna peegel — meie raamatud riiulitel ja lugejad näitavad, millised lood meid kõnetavad ja mis teemasid oluliseks peetakse.

2. Kadrina Valla raamatukogu tutvustus

Kadrina valla raamatukogu on asutatud 1912. aastal. Raamatukogu on aastakümnete jooksul vahetanud oma asukohti ja töötajaid. Raamatukogu on alati olnud oma aja nägu ja oma töös eesrindlik. Tööd on tehtud vastavalt võimalustele.

2002. aastal ühendati Kadrina valla 5 rahvaraamatukogu ühtseks suureks vallaraamatukoguks. Raamatukogu põhikogu asub Kadrinas ja filiaalid on Huljal, Kihleveres ja Vohnjas. Ka Viitnal oli oma filiaal, kuid see on nüüdseks likvideeritud.

Kadrina valla raamatukogu põhitegevuseks on ja jääb kirjanduse propageerimine, lugema innustamine, õppimise toetamine ja oma valla territooriumil raamatukoguteeninduse koordineerimine. Aga lisaks põhitegevusele kannab raamatukogu meie vallas veel üheaegselt mitmeid rolle.

Raamatukogus toimuvad erinevad koolitused, töötoad, kontserdid, teatrietendused, laste üritused ja ettelugemised, kohtumised kirjanike jt tuntud inimestega, salongi-, filmi-, muusika kuulamise ja lauamänguõhtud. Paaril korral aastas korraldame ka huvireise. Raamatukogus on üles seatud erinevaid näitusi nii näituseriilitele kui vitriinkappidesse.

Raamatukogutöö lahutamatuks osaks on kasvanud Kadrina Kirjandusklubi tegevus. See sai alguse juba 1975. aastal loodud raamatusõprade ühingust. Mittetulundusühinguna tegutsemine 2009. aastast, andis suurema võimaluse projektikirjutamiseks ja seeläbi oleme saanud oma tegevuse taset tõsta. Projektid on võimaldanud meil remontida raamatukogu 2. korruse ruumid ja korraldada arvukalt eriilmelisi sündmusi, millest on kohalik kogukond aastate jooksul rõõmuga osa võtnud.

3. Kogud ja fond

Kadrina valla raamatukogu kogud on mitmekülgsed ja rahuldavad suurema osa meie lugejate vajadustest. Lugemisvara valikul lähtume raamatukogu komplekteerimispõhimõtetest, eelarvest, lugejate soovidest ja vajadustest.

Arvutasin kokku viimase viie aasta saabunud teavikute arvu aasta keskmiseks 2 477 teavikut. Üle poole pool sellest saabub Kadrina põhikogusse ning teine pool filiaalidesse kokku. Soetatavate nimetuste arv on aastatega langenud. Seda tingib raamatute hinnatõus ja

raamatukoguhoidjatel tuleb teha igapäevaselt valikuid mida võtta või jätta. 2024. aasta lõpu seisuga on meie kogude suuruseks üle 55 000 teaviku.

Komplekteerime igaks aastaks ka perioodikat – erinevaid ajakirju, ajalehti, kultuuriperioodikat ning e-väljaandeid. Digiartikleid saab lugeda kohapeal lugejaarvuti vahendusel. Julgustan teid tulema lugema tasuta artikleid. Kadrinas on tähtsal kohal kohalik ajaleht Kodukant, mis ilmub kord kuus valla elanike postkastidesse. Lehte on võimalik kõigil soovijail raamatukogust tasuta kaasa võtta ja kaugemal elavatele sõpradele-sugulastele viia.

Meie kogudes sisaldub ka üle saja erineva laua-, kaardi-, seltskonna- ja muu mängu, kust leiab omale meelepärast nii väike kui suur raamatukogu kasutaja.

Hulja ja Vohnja filiaalid asuvad lasteasutusega samas hoones, seetõttu leidub nende kogudes palju lastekirjandust.

Puuduvad teavikud tellime RVLi kaudu teistest raamatukogudest. Kas maakonnast või teistest rahvaraamatukogudest, õppekirjandust ülikooliraamatukogudest.

Võib öelda, et kohaliku omavalitsuse ja riigi poolt eraldatud summad uudiskirjanduse soetamiseks on olnud siia maale piisavad.

4. Kadrina raamatukogu kasutamine

Kadrina valla raamatukogus, sh filiaalides, oli 2024. aasta lõpu seisuga 1355 lugejat, kes kokku tegid aastas ligi 40 000 nii kohal- kui kojulaenutust. See teeb 29 laenutust lugeja kohta aastas. Arvan, et see on päris tubli näitaja, arvestades meie väikest Kadrina valda, kus elab selle aasta alguse seisuga 4762 kodanikku, kellest 29% kasutab raamatukogu teenuseid. Kadrina põhikogu ja filiaale külastati 2024. aastal 22 632 (+829 võrreldes 2023a-ga) korda, millest 14 000 korral käidi põhikogus. Külastuste hulka on arvatud ka raamatukapi ja tagastuskasti külastused.

Analüüsisin natuke lugejagruppe. Viimase 10 aasta jooksul on enam lugejaid olnud töötajate grupis, seejärel laste grupis, sinna loeme kuni 17-aastased lapsed, ning neile järgneb pensionäride lugejarühm. Läbi aastate on lapslugejate hulgas olnud enim põhikooli õpilasi. Kuni eelmise aastani oli gümnaasiumiõpilastest koosnev lugejagrupp suuruselt teine, kuid eelmisest aastast alates on toimunud vahetus ja teisel kohal on hoopis algklasside õpilased.

5. Elanike lugemiseelistused üldiselt

Algklasside hulgas eelistati vabal valikul LasseMaia detektiivbüroo lugusid, sest need on põnevad ja õhukesed. Kooli kohustuslik kirjandus oli laste seas populaarne. 2022. aastal hakkas noortes tekkima suurem huvi ingliskeelse kirjanduse vastu ja seda loetakse meelsasti tänaseni. Põhjuseks on välja toodud tõlke kehva kvaliteeti ja et originaali saab kiiremini kätte.

2023. aastal olid Kadrina noorte täiskasvanute hulgas populaarsed psühholoogia- ja investeerimisalased raamatud, millest viimane teema on asendunud pigem pedagoogikaalase kirjandusega. See on selge näide, kuidas muutused ühiskonnas on mõjutanud lugemisvara valikut.

Täiskasvanud ja pensionärid laenutasid 2024. aastal ilukirjandusest kõige rohkem kriminaal- ja põnevusromaane. Sekka ka armastusromaane ning elulugusid. Palju loeti ka eesti autorite teoseid. Populaarsed sarjad olid Punane raamat, Petrone kirjastuse Minu... sari ja Põhjamaade romaan. Meestele meeldis lugeda ikka rohkem ajaloolisi ja tehnikaalaseid raamatuid ja ajakirju.

2022. aastal hankisime raamatukokku ka rohkem venekeelset kirjandust, kuna venekeelsete lugejate arv oli kasvamas. Kuid nüüd, kaks aastat hiljem näeme, et venekeelsed lugejad on ära kadunud. Niisiis komplekteerime võõrkeelsest kirjandusest praegu ainult ingliskeelseid romaane.

Perioodikast on olnud populaarsed kodu- ja aiandustemaalised ajakirjad, aga ka näiteks ajakirjad nagu Burda, Tervendaja, Kroonika, Eesti Naine ja Tiit.

6. Laenutuste edetabel 2020-2025

Viimase 5 aasta topi kuuluvad sellised teosed, nagu siin slaidil näete. Topis on siin nii eesti- kui välismaa autoreid ning sekka ka kooli kohustuslikku kirjandust. Edetabeli tipus on ülekaalukalt muidugi populaarne Delia Owensi „Kus laulavad langustid“. Autorihüvitusfondi andmetel oli 2024. aastal enimlaenutatud raamatuteks rahvaraamatukogudes Sven Mikseri „Vareda“, Urmas Vadi „Kuu teine pool“ ja Piret Jaaksi „Taeva tütre“. Need olid ka meil populaarsed ja kaks esimest on täitsa topp kümnes.

7. Laenutuste edetabel 2015-2025

Viimase 10 aasta laenutuste topi juhib Kivirähki „Sirli, Siim ja saladused“, millele järgnevad Lucinda Riley Seitsme õe sarja raamatud, Katrin Pautsi „Politseiniku Tütar“ ja teised tema põnevikud, langustid, Afanasjevi „Serafima ja Bogdan“ ja hulk kooli kohustuslikku kirjandust eri vanuses lastele.

8. Käesoleva aasta populaarseim kirjandus

Käesoleva aasta populaarsematest pean kindlasti ära mainima Tauno Vahteri „Elevandi üksilduse“, mis sisaldab ka ju lugusid meie oma Kadrina kandist. Sven Mikseri „Vareda“ oli väga populaarne, kuid nüüdseks on suurem lugemistung vaibunud. Freida McFaddeni Koduabilise sari on pakkunud põnevat lugemiselamust ja loomulikult tuntakse endiselt huvi ka meie kodumaise Ain Küti Sagadi paruni mõrvalugude vastu. Kristiina Ehini „Südametammide taga“ tekitas lugejate seas suurt huvi ja paistab, et tema esimene romaan võeti hästi vastu. Sarjadest on populaarsemad Varraku ajaviiteromaanid ja Punase raamatu teosed, eriti Valérie Perrini traagilised ja ilusad lood ning Katherine Pancoli perekonnasaaga. Nad on tänapäeva olulisemad prantsuse kirjanikud, kes lugejatele väga meeldivad.

9. Raamatute valimine

Lugejad jõuavad raamatute juurde erineval viisil. Tänapäeval on selleks palju võimalusi. Küll nähakse uute raamatute reklaami ajalehtedest ja ajakirjadest, televisioonist, näiteks Ringvaate saatest. Meile on tulnud ka Mart Juure ja Jaan Martinsoni soovitusnimekirjadega. Palju soovitusi leitakse ka sotsiaalmeediast ja seal leiduvatest kirjanduslikest gruppidest. Sõbra

soovitatud raamat on ka alati hinnas. Lasteaiaõpetajad küsivad tihtipeale teatud teemadel raamatuid ning õpilastel on ees koolist kaasa antud kohustusliku kirjanduse nimekiri. Ja loomulikult küsitakse ka raamatukoguhoidjalt soovitusi. Tüüpiline näide on teie ees slaidil.

10. Raamatu laenutamise tingimused ja võimalused

Raamatute laenutamiseks tuleb registreerida end esmalt lugejaks. Seda saab teha nii raamatukogus kohapeal kui ka internetis. Raamatuid laenutame koju 15 päevaks ja neid saab iseseisvalt kaks korda lugejaportaalis pikendada, kui ei ole tekkinud järjekorda. Raamatuid saab tellida kohapeal, telefoni teel, e-kirjaga või lugejaportaali kaudu. Kadrinas on võimalik raamatuid kätte saada ööpäevaringselt, tellides raamat raamatukappi. Lugeja telefonisse saabub sms uksekoodiga ja seejärel saab ta endale sobival ajal raamatu sealt välja võtta. Kadrina valla raamatukogu kõigi hoonete ees asuvad tagastuskastid, kuhu on mugav raamat poetada ajal, mil raamatukogu on suletud. Raamatukapp ja tagastuskastid soetasime koroonajal ning nende kasutamine on siiani väga populaarne. Enam ei kujuta ettegi elu ilma nendeta ja seda nii töötajate kui lugejate vaatest. Kes aga liikuma ei pääse, liikumispuudega ja eakad inimesed, siis neile pakume koduteenindust. Nii, et alati võib julgelt raamatukoguga ühendust võtta. Kõigil on võimalus kasutada ka Minu Raamatukogu ehk Mirkot. See on virtuaalne raamaturiik, kust saab tellida oma raamatuid pakiautomaati või kulleriga koju. Muide, Mirko pakub laenutamiseks tasuta ka e- ja audioraamatuid.

11. Kokkuvõte

Kadrina valla raamatukogu on saanud lugejatelt aastate jooksul väga head tagasisidet. Teenindusega ollakse rahul, kiidetakse asjatundlikke lugemissoovitusi ja toredat personali. Raamatukapi ja tagastuskastide eest ollakse tänulikud ning lugejatele meeldib, et meil on mitmekesine valik kirjandust.

Meie oleme aga tänulikud oma toredatele lugejatele, kes ikka ja jälle meie juures käivad, raamatuid laenutavad ja sündmustel osalevad. Ja täname ka koostööpartnereid ning Kadrina vallavalitsust raamatukogu toetamise eest.

Siinkohal julgustan ma teid kõiki veel rohkem raamatukogus käima, raamatuid lugema ja oma lugemiselamusi teistega jagama.

Aitäh kuulamast!